

13. Guds tilgivelse – og vår

Tilgi oss vår skyld

Jesus fortalte en gang en lignelse om en konge som skulle gjøre opp regnskap. (Matt 18, 21-35). Først blir det ført fram en tjener som skylder ti tusen talenter, en svimlende sum som tilsvarer mer enn 116 000 årslønner for en vanlig arbeider! Det er helt utrolig at han hadde kunnet sette seg i en så stor gjeld.

Tjeneren faller ned og ber om kongens tålmodighet til han har fått betalt tilbake alt sammen. Hvordan han hadde tenkt å tilbakebetale 116 000 årslønner, sier ikke teksten noe om.

Kongen er raus. Utrolig raus. Når han ser tjenerens fortvilelse, ettergir han hele gjelden - 116 000 årslønner!

Så fantastisk er Gud tilgivelse. Ordet "tilgivelse" kommer egentlig fra et ord som blant annet betyr å ettergi gjeld. Når en gjeld er strøket ut, er det ikke noe å betales tilbake lenger. En er fri!

Nå skal vi komme med en selvfølgelighet som lett blir glemt: Det er bare en som har gjort noe galt som trenger tilgivelse. Det er faktisk meningsløst å snakke om tilgivelse dersom det ikke foreligger en eller annen form for skyld. "Burde ikke barna våre tilgi oss?" spør mange foreldre. Det foreldrene da bør bli spurt om, er om de innrømmer at de har gjort noe virkelig galt og at de har såret sine barn dypt. "Burde ikke kirken tilgi oss?" spør mange. Og Kirken bør selvfølgelig det - når de innrømmer at de har gjort noe virkelig galt og er villig til å gjøre opp for seg.

Altså: Dersom du sier at du trenger tilgivelse, innrømmer du at du har gjort noe galt – i tanker, ord eller gjerninger, eller både i tanker ord og gjerninger.

Når jeg kommer til Gud og ber om tilgivelse, trøster han meg aldri med å si at jeg ikke har gjort noe galt eller at "det var ikke så farlig". Jeg har gjort noe galt, og det var farlig, mye farligere enn jeg har trodd. Gud tilgir heller ikke fordi det foreligger formildende omstendigheter, eller fordi jeg ikke var tilregnelig i gjerningsøyeblikket. Det er ingen formildende omstendigheter, og jeg var dessverre helt tilregnelig i gjerningsøyeblikket.

Gud er ikke en pirk eller et petimeter som er ute etter å ta meg for bagateller. Det er ikke bagateller som er mitt problem, men at jeg har mange synder, store synder og synder jeg ikke har vært villig til å gi slipp på. Ikke kan jeg komme til Gud og si at jeg bare falt i synd, eller at synder totalt overrumplet meg. Ofte har jeg nemlig syndet helt bevisst. Jeg visste at det jeg nå begynte å tenke, si og gjøre var galt – og så tenkte, sa jeg og gjorde det likevel. Problemet er ikke at jeg faller i synd. Problemet er at jeg alt for ofte legger meg – frivillig.

Ikke kan jeg komme til Gud og si at jeg har gjort så godt jeg har kunnet. Etter all sannsynlighet kunne jeg ha gjort ganske mange ting vesentlig bedre. Men jeg gadd ikke. Jeg ville bare leve behagelig uten å anstrenge meg. Dessuten har Gud aldri bedt meg om å gjøre så godt jeg kan. Han har bedt meg holde hans bud og være lydige mot hans vilje.

Ikke kan jeg love Gud at jeg aldri skal synde mer heller. Etter hvert har jeg lært meg selv så godt å kjenne at jeg vet at et slikt løfte har jeg ingen mulighet til å holde. Det er rett og slett noe i meg som vil synde.

Mitt problem er at jeg gjør opprør mot Gud, jeg sårer og svikter min neste og jeg skader meg selv. Jeg har mange synder, jeg har store synder og jeg har synder jeg ikke engang ønsker å kvitte meg med.

Dersom jeg skulle fått det jeg hadde fortjent, hadde Gud gitt meg opp, støtt meg vekk og overgitt meg til dom og fortapelse.

Men Gud er altså en Gud som tilgir – 116 000 årslønner.

Jeg hadde fortjent å dø på et kors og være under Guds forbannelse.

I stedet tok Jesus den straffen jeg hadde fortjent. Kol 2,14 sier: *"Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset"*.

Du har sikkert sett Jesu korsfestelse fremstilt på malerier og tegninger. Da ser du at over Jesu hode, henger det en plakat som forteller hvilken forbrytelse den korsfestede ble dømt for. På røvernes kors hang det antakelig plakater som fortalte at de hadde ranet, myrdet og mye mer. Antakelig hang slike plakater lenger ned på korset, ved forbryterens føtter, slik at folk kunne lese det som sto på dem.

"Jesus av Nasaret, jødernes konge" sto det på plakaten Pilatus festet til Jesu kors. Egentlig var det jo det Jesus var, selv om han ikke var kommet for å gjøre opprør mot keiseren som han ble anklaget for. Jesus hadde ingen synder han måtte straffes for sin egen del.

Det var dine og mine synder han døde for. Det var egentlig en liste over dine og mine synder som skulle ha hengt der på korset hans.

Derfor kan Gud tilgi oss, og vi gå fri. Helt fri. Og det er helt ufortjent.

Nå kan du for ditt indre blikk se for deg et bilde av Jesus på korset. I stedet for plakaten der det står "INRI" slik kunstnere har fremstilt det, kan du se en fortegnelse over dine synder.

Når Bibelen underviser oss om tilgivelse og syndenes forlatelse er det tre ting den alltid slår fast:

For det første: Gud er utrolig raus – han ettergir ikke en bagatell, men 116 000 årsverk.

For det andre: Gud tilgir oss helt uten at vi har fortjent det.

For det tredje: Han tilgir helt og fullstendig.

La oss se hvordan profeten Jesaia forkynner dette: Jes 1,18: *"Kom, la oss gjøre opp vår sak! Sier Herren. Om dine synder er som purpur, skal de bli hvite som snø; om de er røde som skarlagan, skal de bli hvite som ull"*. Purpur og skarlagan var på denne tiden farger det normalt var umulig å vaske vekk. Så bildet er sterkt.

Jes 34,24-25: *"Du plaget meg bare med dine synder og trettet meg med dine misgjerninger. Jeg, ja jeg, er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld. Dine synder kommer jeg ikke i hu"*.

Jes 44,22: *"Jeg stryker dine overtredelser bort som en tåke og dine synder som en sky. Vend om til meg, jeg løser deg ut"* - som vi forlater våre skyldnere

"Forlat oss vår skyld" ber vi i Fader Vår. Forhåpentligvis vet vi nå at vi trenger å be den bønne. Og Gud vil gjerne tilgi.

Men denne bønne har en utfordrende fortsettelse: *"..som vi forlater våre skyldnere"*.

Det er altså en sammenheng mellom den tilgivelsen jeg får fra Gud og den jeg skal gi til andre. Er ikke jeg villig til å gi tilgivelse, kan jeg ikke uten videre vente å få tilgivelse heller.

Paulus underviser oss også om denne sammenhengen: *"Vær gode mot hverandre, og vis medfølelse, så dere tilgir hverandre slik Gud har tilgitt dere i Kristus"*, og *"Som Herren har tilgitt dere, skal dere tilgi hverandre"* (Ef 4,32; Kol 3,13).

Så lenge vi lever her på jorden – til og med etter at vi har blitt kristne, synder vi mot hverandre. Vi er likegyldige, vi avviser hverandre, sårer hverandre og skader hverandre. Det store spørsmålet er ikke om vi kommer til å synde mot hverandre, men hva vi gjør etterpå. Fortellingen om tjeneren som fikk ettergitt 116 000 årsverk har en tragisk slutt.

På vei fra kongen møter nemlig tjeneren en annen tjener som skylder ham hundre denarer, en sum som tilsvarer litt mer enn tre måneders lønn. 100 denarer er ingen bagatell, slett ikke. Dersom noen snøt oss for tre måneders lønn, ville vi merke det. Sammenlignet med 116 000 årslønner er imidlertid tre månedslønner nærmest for intet å regne.

Utrolig nok, han som nettopp har fått ettergitt en gjeld som nesten tilsvarer et statsbudsjett, er ikke villig til å ettergi sin medtjener tre månedslønner.

Han får sin medtjener kastet i fengsel, og synes tydeligvis at han er i sin fulle rett - hvilket han på en måte også er. Det er bare det at i nådens rike blir vi fattige når vi insisterer på å kreve vår rett.

Når kongen hører dette, blir han vred. Han har jo gitt avkall på sin rett, og han forventer at en som selv er ettergitt, er villig til å gjøre det samme.

Han som pukker på sin rett mister tilgivelsen!

Det er nå mer enn 10 år siden vi feiret 50-årsjubileet for frigjøringen etter 2.

Verdenskrig. I den anledningen ble flere av dem som hadde opplevd krigen intervjuet i radio og fjernsyn. Det som gjorde mest inntrykk var et par intervjuer NRK hadde gjort med folk som hadde sittet i konsentrasjonsleir. Selv etter femti år gjorde det så vondt å minnes uretten og ydmykelsen, at stemmen ble gråtkvalt og tårene begynte å renne. De ble ikke gjort noe forsøk på å bagatellisere det som hadde hendt eller benekte smerten. Likevel var de veldig klare på at de hadde tilgitt sine overgripere.

De hadde måttet gjøre det både for selv å komme videre og for at verden skulle gå videre. Jeg tror ikke de jeg hørte på hadde noen kristen bekjennelse.

Likevel hadde de oppdaget at det å tilgi sine fiender er å foretrekke framfor å bli sittende fast i bitterhet og ønsket om hevn og gjengjeldelse.

Nok en gang: Tilgivelse forutsetter alltid skyld.

Når jeg tilgir deg, sier jeg altså ikke at du ikke har gjort noe galt. Det er jo nettopp fordi du har gjort noe galt, noe virkelig galt, jeg trenger å tilgi deg.

Når jeg tilgir deg, bagatelliserer jeg ikke min egen smerte. Kanskje har du gjort noe mot meg som har gjort vondt i årevis, og som jeg fortsatt vil føle smerte ved.

Når jeg tilgir, betyr ikke det uten videre at jeg glemmer. Jødene kan ikke glemme Auschwitz. En som er misbrukt kan ikke bare glemme overgrepet. Jeg tilgir heller ikke fordi du har fortjent det eller fordi du har krav på det. Tilgivelse er bare noe vi kan gi, ikke noe vi kan kreve. Mennesker som går rundt og krever tilgivelse, er forferdelig utidige.

Jeg tilgir deg fordi jeg selv helt ufortjent er tilgitt av Gud. Når jeg tilgir, gir jeg avkall på alle former for hevn. Jeg slutter å kreve at du skal "betale tilbake" på noen som helst måte. Det kan du jo som regel heller ikke.

Så vil jeg gi deg mulighet for og tid til å bygge opp igjen den tilliten du ødela da du syndet. Jeg vil ikke bruke den gamle uretten mot deg mer - dersom det da ikke er fare for at du kan komme til å skade eller søre enda flere. Dersom jeg ikke tilgir, går det først og fremst ut over meg selv.

Da går kreftene mine med til å vedlikeholde hat og bitterhet, og kan hende driver jeg også på med å straffe meg selv. Tilgivelsen setter meg fri fra den makten den som har gjort urett har hatt over meg!

“Tilgi hverandre” formaner de bibelske forfattere gang på gang. Det må bety at også de første kristne syndet mot hverandre. Og det er ikke å undre seg over, for de var, i likhet med oss, frelste syndere. Og frelste syndere som ennå sliter med sin syndige natur, vil garantert synde slik at det også går ut over andre mennesker - foreldre, barn, ektefelle, arbeidskamerater, menighetslemmer, naboer, og alle du kan tenke deg.

Det store spørsmålet er ikke *om* vi kommer til å synde mot hverandre, men hva vi gjør etter at vi har oppdaget at vi har syndet. Forhåpentligvis er vi sunne nok til å be hverandre om tilgivelse.

Og om jeg ikke makter å tilgi?

Da kan jeg be Gud om å gjøre meg villig. Jo mer jeg ser at han har ettergitt meg 116 000 årsverk, jo mer kan jeg tilgi dem som har tatt fra meg noen måneders lønn.

Tilgivelse er ikke:

- Å glemme. (Jødene kan ikke bare glemme Auschwitz. Glemmer vi fortiden vår, blir det et hull i vår personlighet.)
- Å bagatellisere uretten eller unnskylde dårlig oppførsel. (Gud bagatelliserer ikke våre synder når han tilgir.)
- Å fraskrive ansvar. En som gjør urett, har alltid ansvar for det han/hun har sagt eller gjort.
- Å bagatellisere vår egen skade eller smerte eller benekte våre sårede følelser (Vi er virkelig skadet og såret – og det kan fremdeles gjøre vondt.)
- Å begynne på nytt. (Synden kan ha fått varige konsekvenser vi må leve med)

- Alltid å bli forsonet med overtrederen

Tilgivelse er:

- * Å gi avkall på hevn. (Hevnen hører Gud til. Jeg må også la være å bruke den gamle uretten mot deg når jeg er sint på deg.)
- * Å avskrive gjeld. (Den du tilgir, må slippe å stå i gjeld til deg – og avbetale.)
- * Å gi deg anledning til å bygge opp tilliten igjen. (Etter grov utroskap eller svik, kan det ta tid.)
- * En prosess som kan ta tid. (Mange trenger år på en slik prosess.)
- * En bevisst viljehandling. Vi må bestemme oss for å tilgi!
- * Noe du gjør for din egen del, ikke fordi overtrederen fortjener det. Tilgivelse er å ta tilbake den makten overtrederen har hatt over deg gjennom din fornærmethet, hevnlyst og bitterhet.